

Alternatieven voor summatieve toetsen op locatie

Handreiking voor opleidingen

Alternatieven voor summatieve toetsen op locatie

Handreiking voor opleidingen

Inleiding	3
Aandachtspunten	3
Alternatieven	4
1. Online afnemen: Welke toetsen kunnen online worden afgenomen?.....	4
2. Uitstellen van toetsen: Welke toetsen moeten worden uitgesteld?.....	4
3. Combineren van toetsen: Welke toetsen kunnen gecombineerd worden?.....	5
4. Vervangen van de toetsvorm: Welke toetsen kunnen worden vervangen door een andere toetsvorm?	5
Bronnen	5

Eindhoven, 29 april 2020

Fontys Hogescholen, Dienst Onderwijs en Onderzoek (dienstonderwijsenonderzoek@fontys.nl)

Els van Zijl en Suzanne Raaijmakers (red.)

Inleiding

De coronacrisis dwingt ons om samen met betrokkenen opnieuw te kijken naar de inrichting van het toetsplan/ toetsprogramma. Deze handreiking focust zich op alternatieven voor summatieve toetsen die in de 'normale' situatie op locatie worden afgenomen. De handreiking is tot stand gekomen in samenwerking met opleidingen.

* Daar waar onderwijseenheid wordt genoemd kan ook een eenheid van leeruitkomsten worden gelezen (voor opleidingen in het Experiment Leeruitkomsten).

Aandachtspunten

1. Betrek in ieder geval de examencommissie, de instituutsmedezeggenschapsraad (IMR) en de opleidingscommissie bij veranderingen in het toetsprogramma (conform de taken en bevoegdheden van die organen). In het licht van studeerbaarheid is de inbreng van studenten belangrijk.
2. Maak het aangepast toetsplan/ toetsprogramma voor de hele periode en niet voor elke onderwijseenheid of toets apart.
3. Overweeg de keuze voor één of meerdere alternatieven in het geheel van toetsing binnen een en dezelfde onderwijseenheid.
4. Kijk of de wijzigingen consequenties hebben voor beoordelingscriteria en/of toetsprocedures.
5. Focus -indien nodig- eerst op studenten waarvoor dit in het licht van doorstroom belangrijk is (bv naar afstudeerfase of naar een vervolgopleiding).
6. Stem het toetsrooster af op de situatie van studenten, docenten en de beschikbaarheid van de benodigde faciliteiten.
7. Communiceer veranderingen tijdig via voor de student bekende kanalen.
8. Zorg dat de toetsing blijft voldoen aan de algemene kwaliteitscriteria. Zie tabel 1 voor specifieke aandachtspunten.

Tabel 1. Specifieke aandachtspunten algemene kwaliteitscriteria bij het online afnemen van toetsen.

Validiteit	Alle onderliggende leerdoelen/leeruitkomsten moeten getoetst worden. Blijf zorgen voor een variatie in toetsvormen die voldoende rijkheid aan informatie opleveren (mix).
Betrouwbaarheid	Let er op dat de toetsafname zo min mogelijk verstoord wordt, zodat de beoordeling niet afhankelijk is van ongewenste of onverwachte situaties.
Organiseerbaarheid	Een alternatieve toetsvorm moet geschikt zijn voor afname op de korte termijn en docenten moeten bij voorkeur bekend zijn met de toetsvorm. Bekijk welke ondersteuning docenten nodig hebben bij - met name - afname, beoordeling en evaluatie (alle stappen uit de toetscyclus).
Studeerbaarheid	De alternatieve toetsvorm moet bij voorkeur voor de studenten bekend zijn. Let op dat de programmering van de toetsen voor studenten haalbaar blijft. Houd waar mogelijk ook rekening met de thuissituatie van de studenten (eigen plek en/of computer). Advies is om voorafgaand aan een toets op afstand een proeftoets af te nemen om studenten alvast te laten wennen.
Transparantie	Eenduidige en heldere informatie naar studenten, docenten en eventueel werkveldbegeleiders over een mogelijk andere manier van toetsing is cruciaal.

Alternatieven

Wanneer het niet mogelijk is om bestaande toetsvormen op locatie af te nemen zijn er de volgende alternatieven:

1. online afnemen
2. uitstellen van toetsen
3. combineren van toetsen
4. vervangen van de toetsvorm

* Kennistoetsen kunnen in de toekomst met TestVision worden afgenomen (en mogelijk met online proctoring); deze zijn beide nog in de testfase). Houd daarvoor de besluiten van de Taskforce Online in de gaten.

1. Online afnemen: welke toetsen kunnen online worden afgenomen?

Dat geldt voor:

- alle mondelinge toetsen: via Microsoft Teams (conform regels uit de Onderwijs- en Examenregeling (OER));
- (authentieke) opdrachten met als resultaat een schriftelijk beroepsproduct: met een online sessie waarin de student wordt bevraagd.
- Bepaalde hands-on vaardigheden: door de student een opname laten filmen aangevuld met een toetsmoment via Microsoft Teams (bv. een anamnese of adviesgesprek).

* Vanuit juridisch als onderwijskundig oogpunt is het niet noodzakelijk om opnames te maken van de digitale toetsafname. Voor afname van mondelinge toetsen wordt de OER en gebruikelijke richtlijnen voor archivering gevolgd; enige verschil is de afstand en de locatie. Dit geldt uiteraard niet voor toetsvormen waarbij de student een video-opname in moet leveren als bewijs van het beheersen van een specifieke vaardigheid. In dat geval gelden de geldende richtlijnen voor het inleveren en archiveren van (beroeps)producten.

2. Uitstellen van toetsen: welke toetsen moeten worden uitgesteld?

In verband met het voorkomen van studievertraging, is deze optie het minst wenselijk. In sommige gevallen is het echter beter een toets uit te stellen. Dit is het geval als:

- a. de beheersing van de leerdoelen, die centraal staan in de toets, cruciaal zijn voor de uitoefening van het beroep én
- b. er géén betrouwbaar en veilig alternatief is om deze leerdoelen te toetsen.

Toetsen waarvoor op dit moment geen passend alternatief bestaat of kan worden gecreëerd (praktijktoetsen, landelijke toetsen of digitale toetsen die specifieke hard- of software vereisen) worden opnieuw aangeboden zodra toetsen op locatie weer mogelijk is. Bij uitstellen is het een optie om te bekijken of onderwijseenheden/ vakken, die gepland staan in een volgende periode, omgewisseld kunnen worden.

3. Combineren van toetsen: welke toetsen kunnen gecombineerd worden?

Combineer -indien mogelijk- toetsen met dezelfde leerdoelen/leeruitkomsten binnen de onderwijseenheid of met een toets van een andere onderwijseenheid. Zo is het wellicht mogelijk generieke vaardigheden (denk daarbij bijvoorbeeld aan presentatievaardigheden, samenwerken, schriftelijke communicatie) te combineren. Alleen als bepaalde leerdoelen al eerder getoetst en beoordeeld zijn, kunnen toetsen vervallen. De beslissing over de beheersing van deze leerdoelen wordt dan feitelijk genomen op informatie die al beschikbaar is uit eerder afgenomen toetsen. Bekijk ook of een toets kan vervallen die maar voor een beperkt percentage meetelt voor het eindresultaat van de onderwijseenheid.

4. Vervangen van de toetsvorm: welke toetsen kunnen worden vervangen door een andere toetsvorm?

Een kennis-/theorietoets kan worden omgezet naar een andere toetsvorm:

- Mondelinge toets (conform OER).
- Take-home-toets (inleveropdracht). Dit is een toets die de student binnen een beperkte tijdsperiode maakt op een door de student gekozen locatie. Op deze manier afgenomen kennis-/theorietoetsen zijn fraudegevoelig. Omwille van de betrouwbaarheid van de toets gelden de volgende eisen:
 - a. Opdracht zo dicht mogelijk bij de realiteit houden, zodat niet één antwoord het goede is; check of de beoordelingscriteria moeten worden aangepast, omdat mogelijk op een hoger niveau van de taxonomie wordt getoetst.
 - b. Afhankelijk van de opdracht en van de beslissing die op basis van deze toets genomen wordt, is er een online sessie waarin de student wordt bevestigd. Bevestiging van meerdere studenten tegelijkertijd (max. 4) is mogelijk, mits een individueel oordeel geveld kan worden.

Overweeg of een toets met een summatieve functie, formatief -dus als onderwijsactiviteit- ingezet kan worden. Als hiervoor gekozen wordt, sluit de onderwijseenheid dan af met een mondelinge toets, mogelijk gecombineerd met een andere mondelinge toets.

Bronnen

Fontys Taskforce Online, (2020). *Besluit over (online) kennis toetsen op afstand*. Eindhoven: Fontys Hogescholen.

Hattie, J. (2014). *Leren zichtbaar maken*. Rotterdam, Nederland: Bazalt Educatieve Uitgaven.

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (2020). *Praktisch handvat bij omzetten van toetsen – versie 3.0*. Geraadpleegd op 21-04-2020 via

<https://www.han.nl/onderzoek/nieuws/tips-voor-toetsen-op-afst/>

Jaspers, M., & Van Zijl, E. (2014). *Samenwerken aan toetskwaliteit in het Hoger Onderwijs*. [EPub], Eindhoven, Nederland: Fontys Hogescholen.

Verkregen op 8 april 2020 via https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_fontys:oai:surfsharekit.nl:bb76ad03-e570-466e-9e91-a0edfc504113

Radboud Universiteit (2020). *Toetsen in tijden van Corona: een stappenplan*. Verkregen op 20 april 2020 via <https://www.ru.nl/docenten/onderwijs/>

Sietses, L. (2016). *Whitepaper Online Proctoring*. Verkregen op 20 april 2020 via <https://www.surf.nl/files/2019-04/whitepaper-online-proctoring.pdf>

Sluijmsmans, D., & Segers, M. (Eds.) (2018). *Toetsrevolutie. Naar een feedbackcultuur in het hoger onderwijs*. [EPub], Culemborg, Nederland: Uitgeverij

Phronese. Verkregen op 8 april 2020 via [http://toetsrevolutie.nl/wp-content/uploads/2018/05/Toetsrevolutie-Naar-een-feedbackcultuur-in-het-](http://toetsrevolutie.nl/wp-content/uploads/2018/05/Toetsrevolutie-Naar-een-feedbackcultuur-in-het-hoger-onderwijs-WEB.pdf)

[hoger-onderwijs-WEB.pdf](http://toetsrevolutie.nl/wp-content/uploads/2018/05/Toetsrevolutie-Naar-een-feedbackcultuur-in-het-hoger-onderwijs-WEB.pdf)

Teelen (2019). *TestVision Toets wijzer*. Verkregen op 23 april 2020 via [https://fontys.testvision.nl/documentatie/pdf/TestVision%20](https://fontys.testvision.nl/documentatie/pdf/TestVision%20Gebruikersinstructie%20verschillende%20vraagvormen.pdf)

[Gebruikersinstructie%20verschillende%20vraagvormen.pdf](https://fontys.testvision.nl/documentatie/pdf/TestVision%20Gebruikersinstructie%20verschillende%20vraagvormen.pdf)

Van Berkel, H., Bax, A., & Joosten-ten Brinke, D. (2017). *Toetsen in het hoger onderwijs*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.